

Zachránili renesančnú zvonnicu vo Vrbove

V podtatranskej dedinke Vrbov (okres Kežmarok) sa hrdia vynovenou zvonnicou. Na včerajšej svätej omši ju posvätil biskup spišskej diecézy Andrej Imrich. VRBOV. Renesančná zvonica vo Vrbove skrásnela. Vrbovčania získali finančnú injekciu 67 000 eur na jej obnovu. Suverénne totiž vyhrali v internetovom hlasovaní za záchranu jednej z deviatich jedinečných zvoníc.

Pomohla celá obec

Pri záchrane národnej kultúrnej pamiatky pomohla celá obec. „Mojím najkrajším prekvapením bolo, ako Vrbovčania prevetrali svoje mailové adresy a každému tpežlivo vysvetľovali, že to nie je hoax. Deti namiesto hier na počítači šírili prosbu o hlasovanie v prospech našej zvonice, hlasmi pomohli aj skauti a skautky. Pomohli nám aj pocestní, ktorí sa o tom dozvedeli cez bilbord na kostolnej veži,“ upresnil správca farnosti Andrej Legutký.

Za počítač sadli aj seniori

Kuriozitkou je, že bariéry internetu prekonal aj dôchodcovia. Po krát-

kom školení rovnako sadli za počítač a poslali svoj hlas. Na včerajšej omši v kostole sv. Serváca posvätil veľkolepé kultúrne dedičstvo biskup Imrich.

Fakty

O zvonici Zvonica vo Vrbove bola postavená pravdepodobne ešte v 16. storočí pôvodne v gotickom štýle. Neskôr, v roku 1644, bola renesančne prestavaná a dostala súčasnú podobu. Zvonicu opravovali už v roku 1726 a neskôr v roku 1971, keď bola reštaurovaná výzdoba fasády. Po 40 rokoch od poslednej rekonštrukcie však zvonica bola už v dosť zlom stave. Srdcom zvonice sú tri zvony, ktoré nesie drevená zvonová stolica. Najstarší zvon pochádza zo 14. storočia a uliali ho v najvýznamnejšej gotickej zvonolejárskej dielni v Spišskej Novej Vsi. Rovnakého pôvodu je aj veľký zvon z roku 1515. Tretí zvon uliali v roku 1653 v Prešove. Malý zvon, ktorý sem v roku 1922 priniesli z Ľubických kúpeľov, sa nepoužíva.

sita, Marie Melníková
Košický Korzár 6.12.2010

V mnohých krajinách sveta si pripomínajú sv. Mikuláša

V mnohých krajinách sveta si dnes večer pripomínajú Sv. Mikuláša. Štedrý biskup v červeno-bielom plášti s bielou bradou dal podobu novodobému Dedovi Mrázovi i Santa Clausovi. Svätec, ktorý sa narodil okolo roku 270, je pochovaný v talianskom meste Bari. Hrobka, z ktorej vyteká vonná látka, láka tisícky turistov. Viac hovorí: „Bol veľmi populárny hlavne v Malej Ázii a jeho kult sa rozšíril aj do Grécka, do oblasti latinskej. Ale v oblasti východných cirkví biskup Mikuláš je mu zasvätených obrovské množstvo kostolov, obradu. Jeho ikona spočíva vždy na ikonostáze. Jeho legenda hovorí, že sa preslávil hlbokým vzťahom k ľuďom, ktorí boli sociálne odkázaní a krotí boli v biede alebo boli v nejakom nebezpečenstve.“

Rádio VIVA, 6.12.2010

Tajné odkazy mikulášskych darčiekov

Troch svätcov s menom Mikuláš nám približujú kresťanské dejiny. Augustínsky mních Mikuláš z talianskeho Tolentina (sviatok 10. 9.) žil v rokoch 1245 - 1305 a zviditeľnil sa starostlivosťou o matky s deťmi i chudobných. Chorých podľa legendy liečil chlebom sv. Mikuláša, keď o jeho dobré účinky prosil Pannu Máriu. Mikuláš zo švajciarskeho Fluelu (sviatok 25. 9.) je patrónom Švajciarska. Žil v rokoch 1417 - 1487 a bol mystikom, vizionárom a pustovníkom, hoci predtým bol ženatý a mal 10 detí. Ľudia ho poznali ako brata Klauza a chodili k nemu nájsť východiská zo sporov - svätec vždy našiel riešenia. Dnešným oslávencom je biskup Mikuláš z tureckého mesta Myra. Narodil sa okolo roku 280 a zomrel asi v roku 350. Stal sa známym ako záchranca ľudí a legenda vraví, že sa mu podarilo vzkriesiť troch chlapcov, ktorých zavraždil krvilačný mäsiar. Tri devy mrchavého otca, ktorý

dcéry poslal do bordelu, aby si zarobili na vená, láskavý Mikuláš zachránil. Vyslobodil ich z nevestinca tým, že im cez okienko vhadzoval vrecúška so zlatými mincami, preto ho vedno s deťmi za patróna považujú aj panny. Je miláčikom ľudí, pretože dodnes nám nosí darčeky nielen pre radosť.

Čo za nás povie jablko?

V darčkových vrecúškach býval na Mikuláša tradičný sortiment, ktorý vyjadroval aj magické želania. Podľa legendy: jablčkovým darom možno pričarovať zdravie a silu, orechmi múdrosť a medovníkmi radosť a prísľub sladkého života. Naši starí spomínajú na obyčaj venovať deťom aj maličkosť zo zlata alebo striebra - najčastejšie mincu. Ak ju obdarovaný držal celý mikulášsky večer pri sebe, mala zabezpečiť život v hojnosti. Niektorí potom mince venovali na dobročinnosť a účinnok sa tak vraj citeľne zvýšil. Vrecúška na darčeky mali vždy byť červené

farby a previazané zlatou stuhou, čo popri inom symbolizuje hrejivé náručie rodiny. Na úspechy a šťastie sa odporúča darovať aromatické sušené bylinky alebo novšie parfumy s kvetinovou vôňou.

Hráškové posolstvo

Šiesty decembrový deň je oddávna významným pranostickým termínom. S pravdepodobnosťou až 70% prichádza známe mikulášske oteplenie a dažďe i s povodňovými následkami. Dedovia nám odkázali: Na svätého Mikuláša mrholi alebo prší a zima sa neudrží. A tiež: Mikuláš ak daždivý, zime sa ešte protiví. Hovorievalo sa, že v dažďovej alternatíve má Mikuláš do vozíka s darčekom zapriahnutého hnedého koníka. Niekedy však hodí uzdu bielemu a vtedy, keď zasneží, platí: Na svätého Mikuláša už je všetka zima naša. Záhradkárom to bývalo jedno, lebo či vraj padajú kvapky, alebo vločky, je fajn - bude dosť hrachu. No a toľko čo hrachu by mohlo byť aj peniažkov. eb, Košický Korzár 6.12.2010

V cerkvi bude teplejšie

Ľudia chcú mať pohodlie naozaj všade. Doma, v práci, ale napríklad aj v kostole. Presvedčili sme sa o tom na severovýchode Slovenska v dedinke Kružlová pri Svidníku.

Redaktor: „Tento pravoslávny duchovný slúži v Kružlovej 47 rokov. Hovorí, že postupne sa mení všetko, aj veriaci.“

Demeter Lipinský, pravoslávny duchovný v Kružlovej: „Niekedy boli ľudia odolnejší, teraz všetko pohodlne, v teplom. Každý má ústredné kúrenie doma. Takže keď je teplo, tak idú do chrámu. A keď je mráz, chladno, tak nie.“

Redaktor: „Aj v Kružlovej sa veriaci v minulosti schádzali v drevenej cerkvi, hoci ju neskôr nahradil ho riadny murovaný chrám. Spomienky na obdobie plné tuhej zimy a mrazov sú stále živé.“

Demeter Lipinský, pravoslávny duchovný v Kružlovej: „Čašu čiže kalich trebalo držať v ruke, lebo všetko mrzlo a tak.“

Redaktor: „Miestni ľudia priznávajú, že keď sa vybrali do cerkvi, museli sa poriadne obliecť. Nečudo, elektrické vykurovanie jednoducho nestačilo.“

Demeter Lipinský, pravoslávny duchovný v Kružlovej: „Akumulačky až tak neohrievali. To je výška, takže slabé ohrievanie bolo.“

Redaktor: „Na zimu, ktorá už aj na severovýchode pomaly klope na dvere, sa ale v tejto obci pripravili naozaj dôkladne. Pravoslávny chrám splynofikovali.“

Obyvatelia obce:

Opýtaná 1: „Sme veľmi radi, že sato podarilo, no a dúfajme, že bude už lepšie.“

Opýtaný 2: „Určite bude teplejšie.“

Opýtaná 3: „Nebudeme sa tak obliekať ako sme sa obliekali, bude teplejšie.“

Redaktor: „V Kružlovej majú aj jednu zaujímavosť. Nedeľné liturgie pravidelne vysielajú cez obecnú káblovku. Zmeniť to neplánujú ani teraz, keď už je v miestnom chráme teplo. Televízny prenos totiž sledujú hlavne imobilní občania. Tí ostatní cestu do chrámu zvládnu, zvlášť keď vedia, že už nezmrznú.“

Pavol Sivák, TV Markíza, 3.12.2010

V Pešti bojujú o slobodu médií

Snaha Fideszu ovládnuť a kontrolovať médiá rozdelila aj novinárov. Tí vládni ju vítajú. Od začiatku budúceho roka môže zaniknúť sloboda slova, varuje časť maďarských médií.

Tri maďarské noviny vyšli tento týždeň s bielou titulnou stranou na protest proti čoraz prísnejším zákonom, ktorými si chce vládna strana Fidesz podriaďiť tamojšie médiá. „Návrh zákona by zaistil totálnu kontrolu pre Mediálnu radu a cez ňu pre vládu nad elektronickými, internetovými a tlačnými médiami. Týmto by v Maďarsku 1. januára 2011 zanikla sloboda médií. Spolu s ňou by sa znemožnila aj sloboda slova,“ vysvetľujú v spoločnom texte dôvod tohto kroku nezávislé týždenníky Magyar Narancs a Élet és Irodalom a denník Népszava, blízky opozičnej socialistickej strane. Ozkazujú tak na zatiaľ poslednú časť vládneho mediálneho balíčka, o ktorom práve rokuje parlament ovládaný dvojtretinovou väčšinou poslancov vládneho Fideszu.

Zatočiť s reakciou

K trom novinám sa jasným protestom pripojil už len internetový spravodajský server Hírszerző. Jeho titulná strana bola v utorok zaplnená textami parodizujúcimi snahy Fideszu v duchu komunistickej žurnalistiky spreď roku 1989. Požadovali napríklad v mene pracujúceho ľudu rázne zatočiť s reakcionármi a nepriateľmi nového Systému národnej spolupráce, ktorého budovanie oznámil premiér Viktor Orbána. Pôvodne malo byť podobne protestujúcich novín viac, väčšina z nich si však postupne takýto radikálny krok rozmyslela. Najčítanejší opozičný denník, ľavicovo-liberálny Népszabadság napokon len oznámil, že sa po prijatí zákona v navrhovanej forme obráti na ústavný súd. Týždenník HVG priniesol na titulnej strane mapu umiestňujúcu Maďarsko doprostred Južnej Ameriky a nápis Kde sú hranice? Narážal tým však skôr na zoštatnenie majetku súkromných pen-

zijných poisťovní, o ktorom Orbánova vláda tiež rozhodla.

Fidesz: Zákon len zaistí vyváženosť

Táto právna úprava je vhodná na to, aby médiá vo verejnom aj v súkromnom vlastníctve v budúcnosti maďarským občanom poskytovali vyvážené spravodajstvo vo všetkých oblastiach, povedal o prerokovanom zákone počas parlamentnej debaty poslanec Fideszu László L. Simon. „Súčasná vláda sa rada vyhráža - len tak možno vysvetliť zriadenie mediálneho úradu z rozšírenými právomocami a aj činnosť toho úradu,“ hovorí pre SME šéfredaktor týždenníka Élet és Irodalom Zoltán Kovács. Vláda už podľa neho vyradila väčšinu kontrolných mechanizmov moci a teraz je jej cieľom vyradiť aj kontrolnú funkciu médií. Pritom by si podľa úvodníka denníka Magyar Nemzet len museli zvyknúť, že musia slúžiť „národu a spoločnosti maďarských ľudí“.

Od pokút až po zrušenie

Zákon by po prijatí umožňoval, aby nový mediálny úrad a Mediálna rada ovládané politikmi Fideszu len podľa vlastného uváženia ukladali všetkým médiám vysoké až likvidačné pokuty. Stačí, ak nebudú podľa týchto politikov informovať dostatočne vyvážené alebo ak by publikovali niečo, čo opäť podľa týchto politikov uráža napríklad cirkev či verejnú morálku. Médiam by dokonca mohli po opakovaných priestupkoch odobrať registráciu, čo by vzhľadom na povinnú registráciu znamenalo ich zánik.

Peter Morvay, SME 4.12.2010

Tlačový zákon

Mediálny absolutizmus

- Podľa posledného návrhu zákona môže Mediálna rada, ktorej členovia sú len politici Fideszu, médiám ukladať likvidačné pokuty. Pre denníky napríklad pokuty až do výšky 90-tisíc eur.

- Rada tiež môže rozhodnúť o vymazaní registrácie média, čo znamená jeho zánik.

Srholec radil KDH. ako získať 40 percent

Hymna Európskej únie hneď po slovenskej hymne. Už úvod dvadsiateho snemu kresťanských demokratov, ktorý sa konal v sobotu v Bratislave, naznačil, ako sa za rok pod vedením niekdajšieho eurokomisára Jána Figeľa zmenili. Donedávna patrilo KDH k euroskeptikom, jeho poslanci v roku 2008 nepodporili prijatie Lisabonskej zmluvy. V sobotu kritické tóny na adresu Bruselu nezazneli. Ján Figeľ podobne ako Robert Fico na novembrovom sneme Smeru a Mikuláš Dzurinda na novembrovom kongrese SDKÚ nemal vo voľbách protikandidáta a post predsedu hnutia obhájil. Z 334 prítomných delegátov mu odovzdalo hlas 301. „Červené je dobré víno, ale nie politika,“ povedal v prejave. KDH je podľa neho reálnou politickou silou, ktorá dokázala od minulej jesene zvrátiť politické smerovanie Slovenska. Viac vzruchu priniesol súboj o podpredsednícke miesta, kde sa delegáti Žilinského a Košického kraja pokúsili priamo na sneme presadiť svojich krajských šéfov - Ladislava Štefanca a Jána Deča. V hlasovaní však prešli nominácie Rady KDH. Neuspela ani doterajšia podpredsedníčka Mária Sabolová, ktorá je rovnako ako Dečo z Košíc. Sabolová nemala podporu regiónu ani rady, navrhol ju predsedníctvo strany. „Jasne sa ukázalo, že ak je niekde nejednota, nemôže mať nikto zastúpenie,“ kritizovala hlasovanie Košičanov. Sabolovú a Antona Marcinčina, ktorý sa sám rozhodol opätovne nekandidovať na post podpredsedu, nahrádzajú poslanec parlamentu Pavol Abrhan a štátny tajomník ministerstva dopravy Ján Hudacký. Snem všetkým funkcionárom hnutia predĺžil doterajšie dvojročné funkčné obdobie na štyri roky. Sobotňajší snem hľadal i odpoveď na to, akú má Kresťanskodemokratické hnutie po 20 rokoch existencie ďalšiu perspektívu. Podľa Figeľa má na to, aby patrilo do trojlístka rozhodujúcich strán. Kňaz Anton Srholec mu na sneme predpovedal aj 40 percent, ak sa dokáže zbaviť politikov, ktorí v minulosti položili vlastnú vlá-

du, a zabezpečí, aby v budúcnosti politiku nerobili katolícki nadšenci či absolventi miništrantskej akadémie. „Oslobodte sa od svojich duchovných otcov. Ste múdrejší ako oni,“ odkázal delegátom Srholec. Český minister zahraničných vecí a predseda partnerskej strany TOP 09 Karel Schwarzenberg, naopak, upozornil, že kresťanskí demokrati musia do budúcnosti rátať s tým, že sú len malé stádočko, o akom sa píše v Písme. „Bude me musieť pracovať v úplne inej sekulárnej spoločnosti, kde je iba časť obyvateľstva naozaj veriaca. Slovensko je na tom stále lepšie ako Česká republika, kde máme pod 30 percent veriacich všetkých cirkví dohromady,“ povedal hosť snemu. Na balkóne medzi hosťami sedel bývalý starosta bratislavskej Rače Pavol Bielik, na snem ho listom pozval samotný Figeľ.

Bielika v septembri oslobodil Najvyšší súd spod obžaloby z korupcie. Niekdajší bratislavský šéf KDH nakoniec nebol navrhnutý za člena Rady KDH, čo pred snemom zvažovali funkcionári hnutia v bratislavskom okrese Nové Mesto. „Ide o gesto otvorenosti hnutia aj voči nemu, že obnovenie jeho členstva je reálne a zároveň neznamená nijaké osobitné oprávnenia,“ zdôvodnil Bielikovu účasť na sneme pre Pravdu Figeľ. Vysvetlil, že ho nepozýval osobitne, ale jednotným listom, ktorý dostali aj ďalší hostia snemu.

Noví podpredsedovia

- Daniel Lipšic
- Július Brocka
- Ivan Uhliarik
- Jana Žitňanská
- Pavol Abrhan
- Ján Hudacký

Euboš Kostelanský, Pravda 6.12.2010

Poprad: Boj o kostolík

V najlukratívnejšej mestskej časti Popradu v Kvetnici majú raritu. Tamojší romantický kostolík Sv. Heleny sa ocitol v rukách neziskovej organizácie. Miestny veriaci sú pobúrení. V otvorenom liste píšú, že na Slovensku sa kupčí už aj s božím stánkom.“

Redaktorka: „Kostolík pôvodne patrilo známej liečebni, ktorá zanikla. Po predaní majetku sa ocitol v rukách neziskovej organizácie Seniorpark. Rímskokatolícka cirkev aj z peňazi veriacich do opravy za roky investovala 25 tisíc eur. Kostol si však veriaci museli prenajať.“

Anton Oparty, dekan RK farského úradu v Poprade: „Prečo kostol, ktorý je kostolom, slúži na náboženské účely, je v rukách súkromnej spoločnosti.“

Jozef Beňo, advokát NO Seniorpark: „Nezisková organizácia nie je žiadna firma, ani obchodná spoločnosť.“

Redaktorka: „Ľuďom leží v žalúdku aj fakt, že v okolí kostolíka si chce Seniorpark prenajať lukratívne parcely Slovenského pozemkového fondu. Jeho riaditeľom v Poprade je pritom teraz človek, ktorý neziskovú organizáciu zakladal.“

Anton Oparty, dekan RK farského

úradu v Poprade: „Všetky pozemky okolo sú v správe Slovenského pozemkového fondu. Nemajú záujem o tieto pozemky?“

Redaktorka: „Riaditeľ Slovenského pozemkového fondu v Poprade odmieta akékoľvek prepojenie na materskú neziskovku.“

Ivan Tudaj, riaditeľ Slovenského pozemkového fondu v Poprade: „Nesúhlasím s obvineniami p. Antona Opartyho. Vylučujem akúkoľvek intervenciu v prospech Seniorparku.“

Redaktorka: „Kostolík Sv. Heleny chce cirkev získať za každú cenu. Je pre ňu neprijateľné, aby sa starala o cudzí majetok.“

Anton Oparty, dekan RK farského úradu v Poprade: „Môžu ho dať inej cirkevnej náboženskej spoločnosti, môžu ho zbúrať, môžu tam z toho zrobiť dáky barový, všeličo.“

Adela Dovalovská, riaditeľka NO Seniorpark Kvetnica: „Na pozemkoch Seniorparku sa nechystá žiaden developerský projekt.“

Redaktorka: „Zdá sa, že kostolík Sv. Heleny sa tak skoro vlastníctvom farnosti nestane, keďže neziskovka sa ho ako lukratívneho majetku nemieni vzdáť. **Ivana Ratkovská, STV 1, 4.12.2010**

Na Spiši pribúda detí narodených mimo manželstva

Percento detí, narodených mimo manželstva v okresoch Spišská Nová Ves a Gelnica, je vyššie ako slovenský priemer. Najrýchlejšie pritom rastie ich počet v meste Gelnica. Na vidieku dokonca prekročil 53 percent. Dôvodom je preferovanie modelu voľného spolunažívania. SPIŠ. Zaujímavé demografické údaje priniesla v týchto dňoch publikácia z dielne spišskonovoveského Regionálneho úradu verejného zdravotníctva (RÚVZ). Štúdia zachytáva demografický vývoj okresov Spišská Nová Ves a Gelnica v rokoch 1998 - 2007. Mapuje nielen doterajší vývoj, ale aj prognózu populačného vývoja do roku 2025.

Desaťročný vývoj

Autor publikácie čerpal z celoslovenskej aj regionálnej štatistiky, ako aj z terénneho výskumu. „Na publikácii sme pracovali pol druhu roka. Len samotné zbieranie údajov trvalo rok. Dospeli sme k zaujímavým štatistickým údajom, aj k rôznym prekvapivým zisteniam,“ uviedol Jozef Rešovský z oddelenia Podpory zdravia RÚVZ. Údaje sa týkajú sobášov na Spiši, rozvodov, pôrodnosti, plodnosti a s tým súvisiacej potratovosti. Nechýbajú informácie o úmrtnosti, migrácii a prírastku obyvateľstva v oboch okresoch. Záver analytickej štúdie patrí samotnej prognóze vývoja do roku 2025.

Nedostatok bytov pre mladých

Do roku 2001 sobášnosť na Spiši klesala, potom začala narastať. V roku 2005 opäť poklesla, neskôr až do roku 2007 zase sobášov pribúdalo. Za sledovaných 10 rokov stúpol aj priemerný vek mužov a žien, vstupujúcich do manželstva. „U mužov z 26 na 29 rokov, u žien z 23 na 27. Najpočetnejšie boli sobáše v okrese Spišská Nová Ves medzi 28-ročnými mužmi a 26-ročnými ženami, v okrese Gelnica 26-ročnými mužmi a o rok mladšími ženami,“ vyčítal zo zistení J. Rešovský. Ako zdôraznil, všeobecne sa za vážnu prekážku v uzatváraní manželstiev v oboch okresoch považuje nedostatok finančne dostupných bytov pre mladých ľudí s nízkymi príj-

mami a uprednostňovanie životnej sebarealizácie.

Sto manželstiev, 28 rozvodov

Podľa údajov z roku 2007 sa v Spišskonovoveskom okrese zo 100 manželstiev rozvádza v priemere 28, v okrese Gelnica 25. V oboch okresoch podali návrh na rozvod vo väčšine prípadov ženy. Najčastejšou príčinou bola rozdielnosť pováh, na druhom mieste nevera (na strane manžela), treťou bol alkoholizmus. „Za sledované obdobie poklesli počty potratov, narástol priemerný vek žien pri potrate, pričom u vydatých je to veková kategória 25 - 29 rokov, u nevydatých 20 - 24,“ doplnil J. Rešovský. Informoval tiež, že muži v okrese Spišská Nová Ves sa dožívali v priemere 70,7 roka, ženy 77,8 roka. V Gelnickom okrese zomierajú muži mladší, priemerný vek 67,8 roka, ženy 76,2 roka.

Fakty

Demografické údaje za rok 2007 Počet obyvateľov - 96 302 (okres SNV), 31 127 (okres GL) Počet sobášov - 500 (okres SNV), 152 (okres GL) Počet rozvodov - 170 (okres SNV), 51 (okres GL) Počet živonarodených detí - 1379 (okres SNV), 422 (okres GL) Počet potratov - 376 (okres SNV), 128 (okres GL) Počet zomrelých - 714 (okres SNV), 332 (okres GL) Počet prísťahovaných - 467 (okres SNV), 220 (okres GL) Počet vystáhnovaných - 694 (okres SNV), 270 (okres GL) ZDROJ - RÚVZ

Prognóza Spiša

Čo sa bude diať do roku 2025 Bude rásť priemerný vek mladomanželov, čo súvisí s odloženými sobášmi. Narastať bude počet rozvodov najmä s malými deťmi. Napriek očakávanému zvyšovaniu plodnosti sa bude znižovať pôrodnosť, najmä v okrese Spišská Nová Ves. Mierne poklesne počet potratov v oboch okresoch. Stúpne nádej dožitia sa vyššieho veku, populácie oboch okresov budú starnúť. Priemerný vek mužov v okrese Spišská Nová Ves bude 74,94 roka, žien 79,93. V okrese Gelnica, muži - 74,24 roka, ženy 82,41. ZDROJ - RÚVZ

Mária Šimoňáková
Košícký Korzár, 6.12.2010

Stromčeky už ozdobujeme štyri storočia

Vianočný stromček je jedným zo symbolov Vianoc. Tradícia ozdobovania stromčekov pochádza z nemeckých miest. Jedna z prvých správ o ozdobenom a osvetlenom vianočnom stromčeku v miestnosti je v brémskej kronike z roku 1570. Vianočné stromčeky mali ochrannú funkciu. Katolícka cirkev považovala tento zvyk za pohanský. Germánske kmene vraj tak kedysi pri zimnom slnovrate uctievali boha Wotana. Podobne aj Kelti ozdobenými stromčekmi alebo vetvami uctievali boha Slnka a jeho večný život. (r), Plus jeden deň, 8.12.2010

Bustu Langoša vrátiť späť

Busta Jána Langoša sa vracia na bratislavské Námestie SNP, iba pár centimetrov od miesta, odkiaľ pred rokom zmizla. Pamätník visel na budove Poľského inštitútu, kde sídlil aj Ústav pamäti národa, ktorý Langoš založil. Ministerstvo spravodlivosti pod vedením Štefana Harabina (za HZDS) previedlo budovu na Najvyšší súd, ktorý ju nechal opraviť a pamätník zvesiť. Po zistení, že busta ležala niekoľko mesiacov v škatuli, Najvyšší súd argumentoval, že nevie, komu patrí a nemôže s ňou nakladať. Nadácia Jána Langoša včera oznámila, že pamätník osadí na stélu asi 50 centimetrov od pôvodného miesta. Dohodlo sa na tom s mestom, súhlas Najvyššieho súdu tentoraz nepotrebovalo. Súdu to ani vopred neoznámili. Ján Langoš zahynul v júni 2006 pri autonehode. Na jeho počesť každoročne udeľujú cenu za občiansku odvahu a odhaľovanie pravdy. V piatok cenu odovzdajú Vladimírovi Juklovi a Silvestrovi Krčmérymu, ktorí za činnosť tajnej cirkvi sedeli viac ako 13 rokov v komunistickom väzení, a kubánskemu hnutiu Dámy v bielom, ktoré bojuje za väznených disidentov. Pred rokom ocenili tibetského dalajlamu, ktorý aj pri tej príležitosti navštívil Slovensko. (juk, sita) SME, 8.12.2010

Betlehem, miesto narodenia Ježiša

Krajina, kde je každé miesto späť s príbehom. Príchod do Betlehemu z neďalekého Jeruzalema má trpkú príchuť. Mesto, kde sa narodil Ježiš Kristus a ktoré sa stalo synonymom Vianoc, sa skrýva za vysokým betónovým múrom tiahnucim sa biblickou krajinou. Vojaci či vojačky so samopalmi nakuknú do mikrobusu a sme za múrom. Betlehem je dnes pod palestínskou správou a je pekným príkladom miešania kresťanstva s islamom. Plášť, ktorý zachraňuje Krajina, v ktorej leží Betlehem, je príjemne zvlnená a všetky pahorky pokrývajú domy či sídliská. Medzi nimi sa objavujú zvonice kostolov alebo minarety mešít. Obe náboženstvá sú tu hlboko zakorenené a návštevník sa s nimi stretne na každom kroku. Srdec mesta, námestie Manger, je miestom, kde sa stretávajú turistické zájazdy, ale aj miestni obyvatelia. Každý, kto v Betleheme strávil nejaký čas, si pod námestím Manger vybaví Baziliku Narodenia. Každý sa chce pozrieť dnu, cítiť atmosféru miesta, kde sa pred vyše 2 000 rokmi narodil Ježiš Kristus. Dnu sa vkročí cez nízku Bránu pokory, kde sa treba poriadne zohnúť. Križiaci zmenili tento vchod preto, aby nepriateľskí jazdci nemohli prísť dovnútra kostola na svojich koňoch. Nad ňou stojí reliéf, ktorý zachránil bazilike existenciu. Keď v roku 614 nebojácni Peržania plienili Palestínu, nechávali za sebou neuveriteľnú spúšť. Prišli sem a na reliéfe uvideli muža oblečeného v perzskom plášti. Nemohli si dovoliť zničiť „svoju“ pamiatku, kde je známený perzský mág, a preto Baziliku Narodenia obišli. Miesto pre hĺstku Vnútro kostola vyplňa prázdny priestor so zvláštnou atmosférou pokory. Stĺpy v lodi pripomínajú zašlú slávu antiky a nad nimi ležia naukladané miniatúrne kamienky do neuveriteľných byzantských fresiek. Keby mesto nezastihlo zemetrasenie, bola by dnes výzdoba chrámu múzejným artefaktom. Ale až za hlavným oltárom je miesto, kam smerujú kroky každého pútnika. Desiatky ľudí stoja v rade a čakajú, kým sa dostanú pod oltár na miesto, kde stojí 14-cípa hviezda. Práve ona ukazuje, kde sa narodil Ježiš Kristus a jej štrnásť cípov reprezentuje rôzne náboženské vetvy. Kúsok pred vstupom je na stene zavesená nádherná ruská ikona. Vraj je jedinou, kde sa Panna Mária usmieva. Ortodoxní veriaci k nej pomaly

prichádzajú, priložia pery, pobožkajú, dotknú sa jej čelom a nakoniec sa prežehnajú. Sledujem toto divadlo, bez som pozabudol, že už stojím na schodoch vedúcich do samotných jasličiek. Vnútri môže byť naraz len hĺstka ľudí. Jaskyňa Mlieka Na druhej strane námestia – presne naproti Bazilike Narodenia stojí vysoký biely minaret Omarovej mešity. Je jedinou v starom meste a najstaršou v Betleheme. Jej meno dodnes pripomína druhého kalifa Omara ibn al-Chatába. Ten dobýval Jeruzalem a na mieste dnešnej mešity sa modlil. Každý rok sa námestie v čase Vianoc zaplní ľuďmi zo všetkých kútov sveta. Na veľkoplošnej obrazovke premietajú vianočnú omšu a atmosféra musí byť vtedy neopísateľná. Za mešitou sa rozbiehajú uličky strácajúce sa v starom Betleheme. Naokolo sú podvečer stánky s jedlom a mladí aj starí sa stretávajú pri pohári kávy či čaju. O niekoľko ulíc vyššie stojí zaujímavé miesto s názvom Jaskyňa Mlieka. Cestu k nej lemujú desiatky stánkov so suvenírmi. V maličkých dielňach priamo na ulici rezbári vrezávajú ornamenty do olivového dreva. Olivovníky sú typickými stromami pre Palestínu a dodnes k nim majú Palestínčania veľmi osobný vzťah. Vedľa zase vznikajú pod rukami umelcov krásne zdobené kovové tanieriky či misky. Mladí chlapci, keď vidia skupinky turistov zo západu, k nim pribehnú a ponúkajú vychladené pivo. Za mrežami sa skrýva nádherná fasáda kostola. V jeho vnútri je jaskyňa so snehobielymi stenami. Podľa legendy sa tu zastavil Jozef s Máriou a tá tu dojčila malého Ježiša. Jedna z kvapiek dopadla na zem a jaskyňa zmenila svoju farbu. Františkáni tu postavili pietne miesto, ale aj kaplnku, kde sa konajú omše. Hovorí sa, že sem prichádza veľa žien trpiacich neplodnosťou a biely prášok zoškrabaný zo stien im pomáha. Územie príbehov Pár kilometrov od Betlehemu leží miesto známe ako Beit Sahur, čiže Pastierske polia. Stačí pár minút dopravným prostriedkom a stojím pred vstupnou bránou do rozľahlého areálu. Množstvo stromov poskytuje príjemný tieň a v ňom sedia ojedinelí predavači suvenírov. Tu sa na poliach pastierom zjavil anjel, ktorý im oznámil narodenie Ježiša Krista. Dnes patrí k obľúbeným miestam a pri návšteve Betlehema ho málokto vynechá. Zdá sa, akoby bol každý krok v meste

či okolitej krajine ďalším príbehom, pretože kamkoľvek sa pohnem, objaví sa ďalší a ďalší. Odrazu sa predom mnou ocitla skupina asi 40 Indov. Prišli na púť po biblických miestach a Pastierske polia sú jednou z ich zastávok. Ženy oblečené vo farebných sári rozpútali hotový festival farieb. Dnu sa nezmestili, tak spievajú priamo pred kostolom v parku. Pôsobivé divadlo. Pochútka z cícera Betlehem je najkrajší podvečer. Vtedy sa z mesta akoby švihnutím čarovného prútika vytratia turisti a ulice patria domácim. Túlam sa ulicami, až sa začnú zužovať. Konečne staré mesto, ako má byť. Niekedy mám pocit, že som dokonca v Jeruzaleme, pretože všetko naokolo dýcha krásnou starobylosťou. Cesty križujú limuzínové taxíky pre niekoľkých ľudí, ale chodcov je podstatne viac. Hluk a trúbenie ma dovedli až na miesto zeleninového trhu. Niekoľko starších predavačov ponúka ovocie, zeleninu alebo oriešky a kulisu im robia ošarpané budovy a kopce smetí nahádzaných vedľa cesty. Ženy pobejú sem a tam, skúšajú kvalitu rajčín, banánov, tam kúpia cibuliu a u suseda zase malý melón. Chlapci sedia na obrubníku a hľadajú niekoho, komu by mohli očistiť topánky. Snažia sa zarobiť pár šekelov, ako len vedia. Hľadám čosi pod zub, keď tu na mňa zavolá jeden z predavačov s otázkou, či si nedám faláfel. Prečo nie? Miestni považujú faláfel za svoje národné jedlo. Lepší som jedol azda len v sýrskom Damašku. Gul'ôčky z cícera sa vysmažia a potom roztlacia do mäkkej arabskej placky a pridá sa kopec zeleniny s humusom (cícerovou pastou). Večer patrí mužom. Večer sa zdá, že ulice sú čisto mužská záležitosť. Dedkovia fajčia vonku na starých stoličkách, v podnikoch sedia chlapi pri večeri, pred domom sa hrajú malí chlapi a všetky ženy sa vytratilí. Pred holičstvom stojí hĺstka chalanov, ktorí ma zastavujú a vítajú v Palestíne. Vidím, že majú dobrú náladu, tak sa pýtam, kam sa stratili všetky dievčatá. „Tie sú už dávno doma, zatvorili ich pred nami,“ vystatuje sa jeden z nich a všetci sa dávajú do smiechu. Vybrali voňavý tabak, sadli sme si na chodník, opreli sa o stenu a pozvali ma na vodnú fajku. Výdychujeme biele obláčiky dymu, ktoré sa strácajú v priestore a ja sa teším, aké príjemné prekvapenie mi Palestína opäť pripravila. Nevieť od-

trhnúť oči od plagátu, kde stojí pred Skalným chrámom v Jeruzaleme muž s bielo-čiernou šatkou a samopalom v ruke. „Jeden z mnohých mučeníkov, ktorí zahynuli v boji proti Izraelu,“ objasňujú mi chalani, keď vidia, kam sa pozerám. Nie všetky palestínske prí-

behy sú radostné, ale radosť zo života vo večernom Betleheme naozaj cítiť. Zo strechy pozorujem tisíce svetielok, ktoré sa topia medzi kopcami. Božské ticho rozlievajúce sa nad nočným mestom akoby bolo symbolické.

Tomáš Kubuš, Trend, 9.12.2010

V Nitre začínajú vychovávať misionárov

V Nitre začínajú vychovávať misionárov. Prispieje k tomu nový odbor Univerzity Konštantína Filozofa. Na Slovensku je širiteľov evanjelia málo.

Redaktorka: „Odsúhlasené. V mesce pod Zoborom štartujú výučbu misijnej práce a to vďaka zmluve medzi univerzitou a biskupstvom.“

Miroslav Lyko, hovorca Nitrianskej diecézy: „Tá zmluva okrem iného hovorí o odbornej garancii gescií teologických disciplín na Filozofickej fakulte na Katedre náboženských štúdií.“

Redaktorka „Biskupstvo odborne zastreší teologické predmety. Výučba má dva modely, prvý je humanitno – vedný.“

Peter Kontrla, vedúci Kat, nábož. štúdií FF UKF v Nitre: „V druhý modul sociálno-vedný, kde je dôraz položený hlavne na psychológiu či sociálnu psychológiu alebo psychológiu osobnosti.“

Redaktorka: „Absolvent môže poskytnúť charitatívnu odbornú pomoc tým, ktorí ju najviac potrebujú. Misionári pôjdu do domovov, väzníc, krízových centier či hospicov.“

Miroslav Lyko, hovorca Nitrianskej diecézy: „V súčasnosti tá potreba je oveľa širšia.“

Redaktorka: „A to aj preto, že počet biednych stúpa. Na Slovensku dnes chudoba sužuje asi jedenásť percent ľudí.“

Študentka: „Človek, ktorý sa vyberie na túto misijnú prácu, tak získa nové skúsenosti a potom môže obohatiť nielen seba, ale aj svoje okolie.“

Redaktorka: „Prvý misijný dom na Slovensku vznikol v prvej polovici 20. storočia v Nitre na Kalvárii. Založil ho arcibiskup Karol Kmeťko. Služi však na prípravu misionárov, ktorí pôsobia v zahraničí.“

**Timea Cimermanová
STV 1, 7.12.2010**

Francúzi majú sekularizmus v ústave

Zásadu nezávislosti cirkvi od štátu si Francúzi ctia ako máločo iné. Cesta k oficiálnemu sekularizmu sa u nich začala prijatím zákona v parlamente pred 105 rokmi.

V tento deň v roku 1905 Francúzi oficiálne položili základy odluky cirkvi od štátu - laicite, na ktorej si zakladajú. Zákon, ktorý má vyše sto rokov, považujú mnohí politici za nedotknuteľný, viacerí mu však vyčítajú, že zvyhodňuje dominantné katolícke náboženstvo. Zákon, ktorý prijal parlament s prevahou socialistov, je založený na princípoch neutrality štátu a slobody náboženského presvedčenia. Je v ňom napísané, že štát „neuznáva, neplatí ani nedotuje žiadne náboženstvo“. Za zákonom stáli socialista a neskorší premiér Aristide Briand, Émile Combes a líder socialistov Jean Jaures. Princíp nezávislosti štátu od cirkvi bol už myšlienkou francúzskej revolúcie v roku

1789, no zákon prvýkrát dlhodobo zakotvil sekularizmus ako štátny princíp. Bol vyvrcholením súbojov medzi zástancami republiky a zástancami tradičného usporiadania vzťahov medzi cirkvou a štátom. Francúzsko je jedinou krajinou v Európe, ktorá sekulárnu povahu vyhlasuje ústavne. Dovtedy štát staval kostoly aj synagógy z daní z príjmov občanov. Štát tiež podporoval náboženské skupiny na základe konkordátu s Vatikánom z roku 1801, ktorý bol kompenzáciou za konfiškáciu cirkevných svätostánkov počas revolúcie. Zákon spočiatku vzbudzoval kontroverzie a protesty. Pápež Pius X. vyhlásil, že odporuje cirkevným pravidlám. No hoci pripravil cirkvi, hlavne dominantnú katolícku, o štátne dotácie, umožnil im peniaze získavať inak. Postupne si zákon získal všeobecnú podporu. Ťažko si však v laickej spoločnosti hľadá miesto čoraz rozširujúcej

Omšovní zloději

Oravská polícia má cennú trofej. Dolapila omšových zlodějov. Omšových preto, lebo vykrádali byty a domy práve vtedy, keď boli ich obyvatelia v kostole. Ako sa lupiči tvárili pri zatýkaní zistovala Eliška Prečová.

Redaktorka: „Pokým veriaci počas omše svoje duše oddávali bohu, zloději sa zase oddávali kradnutiu. V čase omše trom mladíkom v kuklách nič nebolo sväté. Vylomili dvere a kradli jedna radosť.“

Pani Mária, okradnutá: „Všetko vyhádzané, posteľ, perináče, matrace, všetko bolo von.“

Anketa: „Katastrofálny stav. Takúto staršiu paniu vykradnúť.“

Redaktorka: „Po návšteve omšových zlodějov okrem peňazí zmizli aj šperky. Ako alchymisti nemenili obyčajný kov na zlato, ale ulúpené zlaté veci dali vytaviť v zlatníctvach. Dôchodkyňa pani Mária viac neuvidí zlatú retiazku, zlatý krížik a srdce jej najviac plače za svadobnou obrúčkou. Našťastie zarmútenú pani sme trochu potešili.“

Okradnutá Mária: „Ďakujem pekne, že ste mi takú dobrú správu dali.“

Mgr. Ladislav Tomáš, starosta Sedliackej dubovej: „Vďaka policajnému zboru a nášmu novému kamerovému systému sa podarilo dolapit' páchatel'ov.“

Redaktorka TV JOJ: „Pre omšových zlodějov sa netrápila len pani Mária, ale aj 9 rodín z rôznych dedín Oravy, ktoré povykrádali. Oravskí policajti počas prípravy na Ďalšie vlámanie chytili troch mladíkov v aute.“

Mgr. Igor Tomáš, riaditeľ kriminálnej polície OR PZ Dolný Kubín: „Nekládli odpor, tvárili sa prekvapene.“

Redaktorka: „Pri krádežiach od cudzili veci za 7 000 eur a poškodili zariadenia za 4000 eur. Pre trestný čin krádeže vlámaním a porušovania domovej slobody im hrozí až 3-ročný pobyt za mrežami.“

**Eliška Prečová
TV JOJ, 6.12.2010**

islam. Francúzi boli medzi prvými, čo zakázali burky v školách a neskôr aj na verejných priestranstvách. Polemika sa tiež vedie o tom, že katolíkom svätostánky postavili už pred platnosťou zákona, no moslimovia musia mešity stavať na vlastné náklady. **Ela Rybárová
SME, 9.12.2010**